

Robert Luis Stivenson

Neobičan slučaj doktora Džekila
i gospodina Hajda

Preveo

MILAN MILETIĆ

Bukefal | 2019

Katarini de Matos

Greh je razvezati ono što Bog odluči da sveže;
I dalje ćemo biti deca vresišta i vetra.
Daleko od kuće, o, i dalje, za tebe i mene
Žutilovka divno cveta u zemlji na severu.¹

¹ Stivenson je priču posvetio svojoj rođaki Katarini de Matos, s kojom je uvek bio u prijateljskim odnosima. Stihovi su deo duže poeme, koju je upravo za nju, napisao nekoliko meseci pre objavljivanja *Neobičnog slučaja doktora Džekila i gospodina Hajda*. Poema govori o njihovoj uzajamnoj ljubavi i zajedničkom škotskom nasleđu.

Priča o vratima

Gospodin Aterson,¹ advokat, bio je čovek smežuranog lica, koje osmeh nikad nije ozario; hladan, škrt i smeten u razgovoru; bezosećajan; ispošćen, visok, prašnjav, tu-roban, a ipak nekako simpatičan. Na okupljanjima prijatelja, i kad mu je vino bilo potaman, iz pogleda mu je izbijalo nešto krajnje čovečno; nešto što, zaista, nikad nije prokrčilo sebi put do njegovih reči, ali nešto što je govorilo ne samo ovim nemuštim znacima na licu posle glav-

¹ Prezime Aterson u korenu nosi glagol *Utter* (ʼʌtə), sa značenjem (I) „izneti, izložiti, objaviti, izustiti, reći“; (II) kao pridev, „potpun, savršen, krajnji, neobičan, čudan“ ili „apsolutan“ u vezi s nečim negativnim, odbačenim ili nepoznatim („potpuna propast“, „potpuni neuspeh“, „krajnja besmislica“), (III) u teološkom smislu znači „spoljašnje“, nasuprot „unutrašnjem biću ili duhu“. Prezime u izvesnom smislu kao da ukazuje na ključ za tumačenje priče, a u isto vreme ga, paradoksalno, ometa. Aterson je u prvom pasusu opisan kao smeten u razgovoru (što je potpuna suprotnost nekome ko „objavljuje“), stoga je nejasno na koji način bi mogao da bude simbol za „podlu dušu“ ili simbol materijalnog čoveka. Tipično za Stivenzona, tekst nagoveštava smisao, ali ipak zahteva od čitaoca da ovu prepreku savlada. „Aterson“ je takođe škotsko prezime (stoga i njegov lik može da se posmatra kao tipično škotski), što priči, iako se odvija u Londonu, daje mišićnu škotsku atmosferu.

nog jela,¹ nego, mnogo učestalije i gromkije, o sopstvenim životnim delima. Prema sebi se odnosio okrutno; kad bi ostao sam pio je džin kako bi neutralisao ukus godina;² i premda je uživao u pozorištu, dvadeset godina nije prekoračio prag nijednog od njih. Međutim, bio je osvedočeno snishodljiv prema drugima; ponekad se gotovo sa zavišću čudio nepodnošljivom pritisku alkohola skopčanim s njihovim nedelima; i u svakom slučaju, bio je skloniji tome da priskoči u pomoć nego da prekoreva.

„Sklon sam Kainovoj jeresi“,³ umeo je da kaže. „Dopustio sam da mi brat na svoj čudovišan način ode dodavola.“ Sudbina mu je često, kao takvom osobenjaku, udeljivala da bude poslednji čestiti poznanik i poslednji pravi dobrotvor u životima mnogih koji su pošli nizbrdo. A takvima, dokle god su obigraivali oko njegovih odaja, nikad nije nagovestio ni trunku promene u ophođenju.

Nema sumnje, podvig je gospodinu Atersonu lako padao; jer u najboljem slučaju, bio je uzdržan pa je čak izgledalo da se njegova prijateljstva zasnivaju na sličnoj

¹ Književni stil na ovom mestu odaje privid velike brižljivosti u izboru reči, a ipak je neobično povezan s društvenom porukom: narator je, kao i doktor Džekil, povlašćeni znalac reči i koristi ih očigledno krajnje precizno, ali kad je neophodno (kao ovde) koristi ih da sakrije ono što ne želi da se vidi.

² Aterson pije džin, piće koje je izašlo na glas kao jeftino, to jest kao piće siromašnih slojeva.

³ U biblijskoj priči o Kainu i Avelju, pošto je ubio brata, bog pita Kaina gde je bio, na šta Kain odgovara: „Zar sam ja čuvar brata svojega?“, što je u stvari jeres na koju Aterson ukazuje. Aterson smatra da je njegov „greh“ to što se ne petlja u tuđe stvari. Međutim, ovo pravilo on na kraju odbacuje, upetljavajući se u slučaj Džekila i Hajda.

univerzalnosti¹ dobroćudne prirode. Obeležje umerenog čoveka jeste da svoj krug prijatelja spremno prihvata iz ruku slučajnosti; takav mu je bio običaj. Njegovi prijatelji bili su ili od njegovog soja ili od onih koje je najduže poznavao; njegova osećanja, poput bršljana, bila su izdanak vremena i nisu podrazumevala nikakvu prikladnost po tom pitanju. Odatle, nema sumnje, potiče njegova veza s gospodinom Ričardom Enfildom, njegovim dalekim rođakom, veoma poznatim čovekom u gradu. Mnogima nije bilo jasno šta su njih dvojica videla jedan u drugom, ni kakvu su zajedničku temu uspeali da pronađu. Oni koji su ih sretali na nedeljnim šetnjama izveštavali su o tome da nisu progovarali, da su izgledali krajnje sumorno i da bi s приметnim olakšanjem pozdravljali prijatelja u prolazu. I pored svega toga, njih dvojica uveliko su polagala na ove šetnje, smatrali ih najvećim draguljem u sedmici i kako bi u njima mogli neometano da uživaju, ne samo da su zanemarivali prilike za opuštanje, nego su se opirali i zovu posla.

Dogodilo se da ih je na jednom od tih tumanaranja, put naneo niz sporednu uličicu u poslovnom delu Londona. Uličica je bila skućena i, što bi se reklo, tiha, ali u kojoj je preko nedelje cvetao posao. Stanari su, svi do jednog, sjajno prolazili i svi se zdušno nadajući² da će im poći još bolje, reklo bi se, kao kaćiperke³ izlagali sve što su imali; tako su duž tog prolaza izlozi dućana prosto mamili, po-

¹ To jest, širini.

² A u stvari, pretvarajući se.

³ Ulični prodavci imali su običaj da uveliko ulažu u šarene oglase kako bi privukli nove mušterije.

put niza nasmejanih prodavačica. Čak i nedeljom, kad je skrivala svoje mnogo kitnjastije čari, uličica je, kao prava suprotnost sumornoj okolini, blistala poput šumskog požara; a sa sveže omalanim kapcima, dobro uglačanim ručkama, sveopštom čistoćom i svojim veselim prizorom, na prvi pogled je zaokupljala i ugađala oku prolaznika.

Iza dvojna vrata na jednom ćošku, s leve strane u pravcu istoka, niz je narušavao ulaz u dvorište;¹ i baš na tom mestu, izvesna zlokobna gromada od zdanja ustremila se svojim zabatnim zidom² prema ulici. Zdanje je bilo jednospratno; nije bilo prozora, ničeg osim vrata u prizemlju i slepog, prljavog zida na gornjem spratu; i svaki trag na njemu svedočio je o dugotrajnoj i teškoj nebrizi.³ Vrata su bila potklobučena i izguljena, a na njima nije bilo ni zvona ni zvekira. Skitnice su zaposele nišu i palile šibice o daske; deca su okupirala stepenice dućana; neki čak isprobavao je svoj nož na letvama; i pokolenjima unatrag nije se pojavio niko da otera ove slučajne posetioce, to jest da popravi štetu koju su napravili.

Gospodin Enfileld i advokat nalazili su se na drugom kraju uličice; ali kad su idući ukorak stigli do vrata, ovaj prvi podiže svoj štap i pokaza na njih.

„Jeste li ikad primetili ova vrata?“ upita on; a kad njegov prijatelj odgovori potvrdno, on doda: „Ona u meni bude sećanja na krajnje neobičnu priču?“

¹ To jest, niz zdanja presecao je prolaz s ulice do dvorišta, koje se nalazio iza njih.

² Parapet od niza lukova i stepenika.

³ Vrata, očigledno, nikad nisu bila ofarbana.

„Zaista?“ reče gospodin Aterson, s neznatnom promenom u glasu, „a kako to?“

„Pa, bilo je to ovako“, uzvratila gospodin Enfield. „Vraćao sam se kući s nekog mesta na kraj sveta, oko tri sata u tmurno, zimsko jutro, a put me je vodio kroz deo grada gde, doslovno, osim svetiljki nije imalo šta da se vidi. Ulica za ulicom, dok je sav svet plegao – ulica za ulicom, osvetljene kao za litiju i puste poput crkve – sve dok najzad nisam dospao u ono stanje kad čovek osluškuje i osluškuje i počinje da žudi za tim da ugleda policajca. I odjednom sam ugledao dve prilike: onih čoveka koji je dobrim korakom trupkao prema istoku, i devojčicu od možda osam ili deset godina, koja je kao bez glave trčala niz poprečnu ulicu. Pa, gospodine, njih dvoje su na uglu, sasvim prirodno, natrčali jedno na drugo; a onda je usledilo ono jezivo u celoj ovoj stvari; jer čovek je ne obazirući se pregazio devojčicu i ostavio je da vrišti na zemlji. Nije se čulo bogzna šta, ali prizor je bio kao iz pakla. On uopšte nije izgledao kao čovek; izgledao je kao nekakav prokleti Džagernaut.¹ Viknuo sam nekoliko puta,² potrčao, uhvatio gospodina i doveo ga natrag gde se na vrištanje deteta već okupila dobra grupa. Bio je savršeno hladnokrvan i nije pružao otpor, ali mi je uputio tako jeziv pogled da je iz mene znoj lio kao kiša. Ljudi koji su se poja-

¹ Kovanica je izvedena iz sanskrita. U njoj pronalazimo dve reči: jagata (svet) i natha (gospodar), što je jedno od imena Krišne, prema epovima iz sanskrita. Metaforički smisao reči označava nešto što poziva na „slepu veru i nemilosrdno požrtvovanje.“ Prvi put se pojavljuje u Dikensonovom romanu *Martin Čazlvić* iz 1844. godine..

² U stvari, kriknuo je koliko ga grlo nosi.

vili bili su porodica devojčice; a ubrzo se pojavio i doktor po koga su poslali. Pa, detetu nije bilo ništa, samo se poplašilo, sudeći po rečima hirurgu;¹ i, tu bi, rekli biste, bio kraj svemu tome. Međutim, iskrsla je jedna čudna okolnost. Čim sam ga ugledao, taj gospodin mi se zgadio. Isto i porodici te devojčice, što je bilo i prirodno. Međutim, ono što me je prenerazilo bio je doktor. Bio je najobičniji apotekar,² neodređenih godina i neodređene boje lica, s jakim edinburškim naglaskom³ i emotivan poput gajdi. Pa, gospodine, bio je poput svih nas; svaki put kad bih bacio pogled na svog zarobljenika, primetio bih kako hirurgu pozli i kako ga spopada želja da ga ubije. Znao sam šta mu je na pameti, baš kao što je on znao šta je meni na pameti; a budući da likvidacija nije dolazila u obzir, učinili smo najviše što se moglo. Rekli smo čoveku da imamo načina i da ćemo od ovoga napraviti takav skandal da će mu ime zaudarati s jednog kraja Londona na drugi. Ako ima prijatelje ili ugled, postaraćemo se da ih izgubi. I sve vreme, dok smo kipteli od besa, žene smo držali dalje od njega što smo bolje umeli, jer su podivljale kao harpije. Nikad nisam video na okupu toliko lica ispunjenih mržnjom; a usred svih njih nalazio se čovek, nekako mravno, podrugljivo hladan – i uplašen, to sam jasno opažao – ali koji se, gospodine, držao kao Satana. 'Ako mislite da se obogatite od ovog slučaja', reče on, 'razume se da sam

¹ U izvorniku stoji *Sawbones* (onaj koj testerise kosti, secikoska), čak i u autorovo vreme zastareo naziv za hirurgu.

² U viktorijansko doba, apotekar je često vršio pregled pacijenata i davao medicinske savete.

³ Po svemu sudeći, ovaj škotski apotekar je sam Stivenson, koji je udahnuo život Hajdu.

tu nemoćan. Nema tog gospodina koji ne bi da izbegne ovaj prizor' kaže on. 'Recite iznos.' Eto, prišrafili smo ga za sto funti¹ na ime porodice one devojčice; nema sumnje da bi više voleo da je mogao to da izbegne; međutim, bilo je nečeg u tome što je veliki broj nas nanjušio podvalu i na kraju je on popustio. Sledeće što je trebalo da uradi bilo je da položi novac; i šta mislite gde nas je odveo ako ne do one kuće s vratima? – izvukao ključ, ušao, i ubrzo se vratio s deset funti u zlatu i Koutsovim² čekom na ostatak iznosa, koji je glasio na donosioca i bio potpisan imenom koje ne mogu da pomenem, premda je to jedan od stožera moje priče, ali u svakom slučaju to ime bilo je neobično poznato i često prisutno u štampi. Iznos na čeku bio je jedva čitak; ali potpis je bio mnogo više od toga, ako je uopšte bio pravi. Bio sam slobodan da gospodinu predočim da je cela stvar bila apokrifna, i da čovek, u stvarnom životu, ne ulazi na vrata podruma u četiri ujutru i ne izlazi napolje s tuđim čekom na iznos od gotovo sto funti. Međutim, on je bio potpuno miran i još se i rugao. 'Smirite se', reče on, 'ostaću pored vas sve dok se banke ne otvore i dok lično ne unovčim ček.' I tako smo pošli svi zajedno – doktor, otac one devojčice, naš prijatelj i ja – i ostatak noći proveli u mojim sobama; a sledećeg dana, pošto smo doručkovali, svi zajedno smo otišli u banku. Lično sam predao ček i rekao da imam sve razloge da verujem da je falsifikovan. Ni govora. Ček je bio ispravan.“

¹ Ovo je bila ogromna svota, u današnjem novcu iznosi približno 47.000 funti.

² Najbolja i najuglednija banka u Velikoj Britaniji.

„*Tut-a-tut*“,¹ reče gospodin Aterson.

„Vidim da osećate isto što i ja“, reče gospodin Enfiled. „Da, neprijatna priča. Jer moj čovek bio je tip s kojim niko nije mogao da izađe na kraj, zaista gnusan čovek; a osoba koja je izdala ček bila je imućna bez premca,² i slavna, i (što je još gore) jedan od onih vaših ljudi, što kažu, sklonih dobročinstvima. Uцена, pretpostavljam; častan čovek papreno plaća za ludorije iz svoje mladosti. Shodno tome, učenjivačka jazbina, eto kako nazivam onu kuću s vratima. Premda je i to, da znate, daleko od toga da objašnjava sve“, ubaci on i s reči pređe na razmišljanje.

A iz razmišljanja se povrati na reči gospodina Atersona koji ga neočekivano upita: „A vi ne znate da li onaj ko je izdao ček živi na tom mestu?“

„Prikladno mesto, zar ne?“ uzvрати gospodin Enfiled. „Međutim, nekim slučajem primetio sam njegovu adresu; on živi na nekakvom trgu?“

„A vi nikad niste pitali za – kuću s vratima?“ reče gospodin Aterson.

„Nisam, gospodine; imam obzira“, usledi odgovor. „Veoma se ustručavam da postavljам pitanja; to uveliko podseća na sudnji dan. Kad postavite pitanje to je kao da ste zakotrljali kamen.³ Mirno sedite na vrhu brda; a kamen se otkotrlja i pokrene drugi kamen; i odmah neka

¹ Ovaj francuski izraz, u engleskom se koristi za iskazivanje neverice. Aterson nagoveštava da je podozrevao da je reč o nečemu dostojnom prekora.

² Osoba od najvećeg ugleda, krem društva.

³ Fraza prethodi Stivensovom vremenu, kamen koji se zakotrlja, pošto je nazaustavljiv, može da dovede do nepredvidivih posledica.

Gospodar priča

Trećeg decembra 1894. godine Stivenson je, po običaju, već od jutra usredsređeno radio na rukopisu „Naslednika Herminstona“. U tom trenutku, stigao je do oko polovine romana. Uveče se spustio u trpezariju. Njegova žena, Fani, bila je u turomnom raspoloženju. Pokušao je da je oraspoloži. Zatim se spremio da večera. Spustio se u podrum i doneo bocu burgundca. Tad se uhvatio za glavu. „Šta je ovo? Zar mi lice izgleda neobično?“ I pao je. Najverovatnije izliv krvi u mozak. Stivenson je kroz nekoliko sati umro. Uz počasnu noćnu stražu, pokriven engleskom državnom zastavom, starosedeo-ci Samoe na ramenima su ga preneli na vrh planine Vaea, na mesto okrenuto pučini, gde je i sahranjen. Obistinio se njegov stih:

„Ovde on leži, gde je i žudeo da bude...“

U svojim knjigama Stivenson prikazuje one mračne kutke čovekove duše, odbacujući ugled pojedinca, to jest upravo ono što čemu se u viktorijsko doba pridavao veliki značaj. Društvo u Engleskoj devetnaestog veka bilo je toliko obuzeto moralom i čestitošću, da je mnoge stvari, koje su se smatrale zabavnim ili prijatnim, nazivalo grehom.

Stivenson istražuje dualnost čovekove prirode, zaokuplja se čovekovim etičkim problemima, a u njihovom rasplitanju oslanja se na tradiciju romantičara i, u izvesnoj meri, pogotovo u ovoj priči, na stvaralaštvo Dostojevskog. Ovo može da

se učini neobičnim, ali godine 1885, Stivenson je, u prevodu na francuski, pročitao *Zločin i kaznu* Dostojevskog. Pod uticajem ovog vanvremenskog romana, Stivenson je prvo sastavio priču *Markhajm*, čime je otvorio put *Neobičnom slučaju*. Uticaj ovog romana Dostojevskog na Stivensona, tema raspolućenog života glavnog junaka, pitanje postojanja dobra i zla u čovekovoj prirodi, veoma se oseća u *Neobičnom slučaju doktora Džekila i gospodina Hajda*.

Priča je imala grandiozan uspeh kod čitalaca. Knjiga se u početku prodavala za jedan šiling u Velikoj Britaniji i jedan peni u Sjedinjenim Državama. U prvih šest meseci prodato je 40000 primeraka. Kako 1901. godine navodi Stivensonov biograf, Grejem Balfur, uspeh je prvenstveno imao da zahvali „etičkom instinktu javnosti“ nego bilo kakvoj svesnoj percepciji umetničkih dometa knjige. Zaključno s 1901. godinom, procenjeno je da je u Sjedinjenim Državama prodato 250000 primeraka. I samo što je objavio *Neobičan slučaj doktora Džekila i gospodina Hajda*, Stivenson je dospao u položaj „stalne opasnosti po svakodnevni život viktorijanske Engleske“.

Iako je od same pojave priče poznato da je ona jedan od najboljih primera razmatranja razdvajanja čovekove ličnosti, ovu priču moguće je shvatiti i kao filozofsko istraživanje, jer i sam autor ukazuje na to da svaki čovek u sebi nosi dualnost i da samo od nas zavisi koja će od dve prirode, dobro i zlo, prevladati u nama. Ovde se susrećemo sa šizofrenijom, ali ne ogoljenom, jer glavni junak nije bolestan i, nasuprot čoveku stvarno obolelom od šizofrenije, koji ne shvata da se proces razdvajanja odvija u njemu, doktor Džekil veoma dobro razume da je gospodin Hajd on sâm i da predstavlja drugu ličnost u njemu samom. Postoje i druga tumačenja poruke ove priče, svima njima zajednička je dualnost, izvestan neizbežan sukob, na primer između škotskog nacionalizma i unije s Engleskom, zatim oštra podeljenost u samom gradu Edinburgu, između starog, srednjovekovnog dela, u kojem je živela sirotinja i modernog dela grada iz doba kralja Džordža, u kojem je živio bogat svet. Izgleda da nas dualnost iznenađuje gde god da se okrenemo.

Kao mlad čovek, Stivenson je bio očaran pretrpanim i opasnim starim četvrtima Edinburga, pa je tako, noću, kad bi svi u kući plegali, umeo da se iskrađe i prepusti neodoljivom zovu ulica, sasvim lepo sagledavajući dve oprečne strane grada – jednu čije je carstvo trajalo za dana, i onu drugu, čije se carstvo protezalo na noć. I Stivenson je živeo u tom neprestanom smenjivanju svetlosti i mraka, razboritosti i bezumlja, dve strane prirode za koju je osetio da postoje i bore se u svakom čoveku. Iz tog vremena nema sumnje, bio mu je poznat slučaj edinburškog političara Vilijama Brodija, koji je preko dana bio ugledan građanin, a noću vodio tajni život obijača, kako se ispostavlja, delimično zbog uzbuđenja, delimično kako bi sebi obezbedio sredstva za kockanje.

U vreme kad je sastavio priču, oktobra 1885. godine, Stivenson je, hronično lošeg zdravlja, počeo s uzimanjem izvesnog eksperimentalnog sredstva, „kolačića“ kako je sam umeo da kaže, iz čega se izrodila priča o vrlo mlom doktoru i njegovom opakom drugom ja. U to vreme, kokain, o kojem je ovde po svemu sudeći reč, bila je nova, neispitana stvar, s očigledno stimulativnim dejstvom na organizam. Tako je i Frojd, posvetivši se ispitivanjima nove supstance, iste 1885. godine, u članku „O koki“, izveštavao o izuzetnom uzbuđenju i dugotrajnoj euforiji: „Ako čovek intenzivno radi pod uticajem koke, posle tri do pet sati dolazi do naglog nestajanja osećanja dobrog raspoloženja i sledeća doza je neophodna kako bi se savladao umor...“

Nemamo pouzdanih svedočanstava, ali Stivenson mora da se zaprepastio do koje ga je mere privlačila ona tamna strana života. Zbog čega je radnju smestio u London, a ne u svoj rodni Edinburg, ostaje samo da se nagađa, ali izgleda da je London s kraja devetnaestog veka bio savršeno poprište za priču. Osim toga, Stivenson mora da je čuo za izvesnog doktora po imenu Džon Hanter. Ovaj je bio poznat svuda gde je to bilo potrebno: njegova žena bila je ljubitelj umetnosti, a živeli su u ogromnom zdanju, gotovo palati, na Lester Skveru, gde su često priređivali zabave. Odmah pada u oči da se u dnu zdanja, baš kao i u priči, nalazila Hanterova hirurška sala, a

unutra zapanjujuća zbirka najčudnijih i najneobičnijih vrsta. I tik uz nju, nalazila se prostorija za predavanja, iza koje su vrata vodila prema sumornoj uličici koja danas izbija na Čering Kros. Tu su, u gluvo doba noći, kradljivci leševa stizali sa svojom robom. O ovima je Stivenson prethodno već sastavio jezi-vu priču, *Kradljivci leševa*, koju je, kao i prethodno pomenutu priču Markhajm, takođe moguće razumeti i kao prethodnicu *Neobičnom slučaju doktora Džekila i gospodina Hajda*.

Topografija, likovi, događaji u *Neobičnom slučaju*, toliko su zaprepasćujuće stvarni da su ljudi, s pojavom Džeka Trboseka, počeli da veruju da je Edvard Hajd zaista stvarna ličnost. Tim pre što se i za Džeka Trboseka govorilo da je čovek od medicinskog znanja.

Sva je prilika da je prvu verziju Stivenson spalio pod pritiskom svoje puritanske žene, premda u ogledu *O snovima*, iznosi nešto drugačiji pogled na sudbinu dela koje ga je učinilo slavnim s obe strane Atlantika. Kako bilo, verzija koju imamo, prava je majstorija na temu dvostruke ličnosti. Donoseći poznatu ideju o večnoj borbi dobra i zla, ideju kojom se u izvesnoj meri bavio i u drugim svojim proznim ostvarenjima, Stivenson, ispod površine, poziva čitaoca na raskrinkavanje licemerja. Svejedno, na *Neobičan slučaj doktora Džekila i gospodina Hajda*, paradoksalno, gledalo se i kao „na jedan od najboljih priručnika viktorijanske ere“, jer nemilosrdno razotkriva suštinsku dihotomiju devetnaestog veka – spoljašnju ugladenost i unutrašnju pohotu.

Još za života Stivenson je postao legenda. Tvorac te legende, u značajnoj meri, bio je on sâm, kako kaže Vladimir Nabokov. A *Neobičan slučaj doktora Džekila i gospodina Hajda* možda je veća legenda od svog autora, u svakom slučaju priča je zanimljiva i više od veka posle objavljivanja, pre svega zbog toga što je to verovatno slika našeg dualnog sveta.

M. M.

Sadržaj

Priča o vratima	7
Potraga za gospodinom Hajdom	15
Doktor Džekil bio je sasvim spokojan	26
Ubistvo Kerjua	29
Slučaj s pismom	35
Neobičan slučaj doktora Lenjona	41
Događaj pod prozorom	46
Poslednja noć	48
Priča doktora Lenjona	63
Potpun iskaz Henrija Džekila o slučaju	72
Milan Miletić: <i>Gospodar priča</i>	117